

ПОВЕРНЕННЯ

Брайт ★ Букс

МАКСИМ БУТЧЕНКО

Чи впізнає кохана серце чоловіка під личиною ворога? Чи вистачить йому сил розірвати коло з чужих життів, щоб нарешті знайти свій шлях до найрідніших?

Маріуполь. Місто, яке ще вчора жило звичайним життям — із ранковою кавою, дитячим сміхом і планами на майбутнє, — сьогодні горить у вогні війни.

Сашко намагається врятувати найцінніше: свою родину — дружину й маленьку доньку, заради яких він готовий на все. Але війна не має жалю. Після смертельного поранення його життя мало би обіртися... проте смерть не приходить.

Він прокидається... у чужому тілі, блукачем, приреченим на містичні перевтілення. Бачить обвуглену Бучу очима російського окупанта, відчуває запеклу лютю і братерство в тілі українського воїна в окопах Донбасу й навіть приміряє на себе цинічну владу московського депутата в золочених кабінетах, там, де війна — лише телевізійне шоу.

Кожна нова доля — це небезпечна гра. Кожна смерть у чужому тілі — це болючий крок крізь морок і байдужість ворожого світу. Однак через усі перевтілення його веде єдина мета — знайти й урятувати найдорожчих. Урятувати, не втративши себе.

Повість «Повернення» автор почав писати в перші місяці битви за Маріуполь. Це напружений і глибоко людський роман про війну, пам'ять і справжню любов, бо лише вона здатна провести нас крізь найстрашніші випробування.

Максим Бутченко — відомий український письменник і журналіст, автор низки популярних творів, серед яких найбільші відзнаки здобули романи «Художник війни» і «Куркуль», а також нефікшн-видання «Острів ГУР. Таємниці. Операції. Війна».

Видання цієї книжки відбулося завдяки допомозі небайдужих патріотів.

А також завдяки підтримці інвестиційної компанії *EFI*.

Купуйте наші книжки онлайн!

Брайт * Букс

www.brightbooks.ua

МАКСИМ БУТЧЕНКО

ПОВЕРНЕННЯ

Повість

Київ
Брайт Букс
2026

УДК 821.161.2(477)

Б93

МАКСИМ БУТЧЕНКО

Б93 Повернення. К. : Брайт Букс, 2026. 212 с.

ISBN 978-617-7766-89-5

Сюжет сюрреалістичної повісті Максима Бутченка розгортається на тлі трагедії Маріуполя. Головний герой після нищівного обстрілу опиняється у вирі містичних перевтілень: він змушений проживати життя ворогів і чужинців, намагаючись зберегти власну душу серед жахів війни. Це шлях крізь моральну прірву до світла любові й остаточного розриву з минулим. Чи зможе він повернутися до себе та врятувати найдорожчих у світі — свою родину, в обставинах, де межа між життям і смертю стерта вщент?

УДК 821.161.2(477)

Видання цієї книжки відбулося завдяки допомозі
небайдужих патріотів.

А також завдяки підтримці
інвестиційної компанії *EFI*.

Ця книжка не може бути використана повністю
або частково в будь-якому вигляді без письмової згоди видавця.

Літературно-художнє видання

Максим Бутченко

ПОВЕРНЕННЯ

Повість

Редакторка *О. Литвин*

Формат 60x84/16. Обл. вид. арк. 12,32.

Зам. №610521.

ТОВ «Брайт Букс»

А/с 89, Київ 02002, Україна

www.brightbooks.ua

Свідоцтво ДК № 6492 від 20.11.2018

Віддруковано в ТОВ «КОНВІ ПЛЮС»

01094, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 12. Тел.: +38 (044) 391-33-73

Свідоцтво ДК №8257 від 30.04.2025

ISBN 978-617-7766-89-5

© Максим Бутченко, текст, 2026

© Брайт Букс, оформлення, 2026

*Щиро дякую дружині Тетяні за допомогу в
створенні книжки та її незмінну щоденну
турботу.*

Зміст

Від автора	5
Розділ 1. Бути першим	7
Розділ 2. Зруйноване місто	22
Розділ 3. Чужими очима	29
Розділ 4. Інший світ	36
Розділ 5. Пробудження	42
Розділ 6. Хрещення вогнем	50
Розділ 7. Ключ від лабіринту	60
Розділ 8. У череві звіра	75
Розділ 9. Царство тіней	89
Розділ 10. Прихисток сирени	100
Розділ 11. Сповідь блукача	110
Розділ 12. Несподіваний супутник	122
Розділ 13. Відлуння чужого болю	136
Розділ 14. Переправа через Стікс	146
Розділ 15. У палаці Цирцеї	159
Розділ 16. Голос із підземелля	172
Розділ 17. Поїзд до Аїда	184
Розділ 18. Останній берег	191

Від автора

Ця книжка народилася в перші місяці великої війни. Я писав її під акомпанемент обстрілів, коли повітря було просякнуте порохом і страхом, а кожен вибух міг стати останнім. Проте згодом текст почав трансформуватися. «Повернення» — це не воєнна проза у звичному розумінні. Тут небагато описів бойових дій, натомість це історія про дві істини, які стали для мене до болю очевидними.

Перша: цінність родини та незламна сила людських зв'язків. Головний герой робить неможливе, щоб захистити тих, кого любить. Він долає будь-які перешкоди, бо знає: без близьких його життя втратить сенс. Ця книжка про те, що родина — це те саме світло, яке веде крізь найтемніші часи, і той вогонь, що не дає душі замерзнути. Про те, що любов здатна здолати страх, біль і навіть саму смерть.

Друга: життєва необхідність остаточного розриву з Росією та всім, що з нею пов'язано. Герой бачить різні грані того світу і всюди знаходить одне й те саме: порожнечу, байдужість і моральне спустошення. Це «царство тіней», де люди давно забули, заради чого існують. І саме через цей контраст стає зрозуміло: наш шлях — інший.

Книжка написана у незвичному стилі. Містичні переходи між тілами, розмови з внутрішнім «я», сни, що тісно переплітаються з реальністю... Але за цією химерною формою приховані справжні емоції, справжній біль і справжня надія.

Зрештою, це книжка про те, що людське життя — понад усе. А готовність зробити все задля порятунку рідних — це найвища місія, яка може випасти на долю людини. Тому я вірю, що ми переможемо. І що кожен із нас рано чи пізно повернеться додому.

Максим Бутченко

Розділ 1

Бути першим

Ця тиша приголомшувала. Одразу ж після вибуху тривале розкотисте відлуння ввібрало гуркіт детонації, хрускіт хребта багатоповерхівки, яка прийняла ракетний снаряд у спину, і короткий людський скрик, що пролунав за мить до того, як до вітальні влетів розжарений метал. У повітрі тяглося протяжне «ля», аж раптом ноти ніби обсипалися — усе враз стихло. Нестямний голос більше не звучав. У стіні з'яв рваний пролом, і скрегіт зламаної будівлі розчинився. Господи, у цій тиші можна було оглухнути.

Жовток лампочки, підвішений на тонкому покрученому дроті, дедалі більше нагадував зменшене сонце наприкінці часів. Кажуть, що через багато століть Усесвіт стиснетесь до розміру яєчного жовтка, щоб знову вибухнути. Там, нагорі, вище за небо, хтось вирішив пожартувати й поекспериментувати. Для початку наші душі тріснули, перетворившись на крихку шкаралупу. Відтак дух стискався до маленької болючої точки в грудній клітці, мов цілий Усесвіт у кінці часів.

Я обіймав доньку, а дружина затиснула собі вуха, віддаючи перевагу внутрішній тиші замість зовнішньої. Ця беззвучність завжди готувала нас до наступного вибуху. У коридорі стояв каламутний напівморок, лампочка видавала свої

60 ватів, і її тьмяне світло відбивалося в калюжках води, що просочилися з перебитих труб. Я дивився на лампочку й міркував, що той, хто колись знайде наші безживні тіла, буде спантеличений, чому в приміщенні так і не почепили нормальної люстри. Мені було соромно, що замість жалю я викличу лише чиєсь здивування. Частково я волів би, щоб нас ніхто не знаходив. Але сильніше хотів лишити бодай натяк, що ми жили... по-людськи.

Ми лежали на холодній підлозі. Труби опалення вчора поперебивала, падаючи, ракета. Притискалися одне до одного, щоб уловити бодай маленьку частинку людського тепла, що так стрімко залишало тіло. Донька ворухнулася, і я погладив її по волоссі, злегка торкнувся маленького холодного вухка, що на дотик нагадувало зледенілу вишневу галузку. Ласкаво гладив пружну, трохи шорстку шкіру дитячих щічок і відчував ритмічне тремтіння, яке дівчинка намагалася вгамувати у своїй тендітній плоті.

Я стиснув пальці. Живі. У тиші було навіть чути, як потріскували дроти лампочки, мов старі кістки. Десь унизу глухо постукувало: чи то миші бігали, чи, може, віддавали луною рештки системи тепlopостачання. Несподівано відчув, як пульс важко б'ється всередині грудей і відгукується в ребрах. Здавалося, серце калатає не в мені, а просто поруч із нами, на бетоні.

У коридорі пахло металом і чимось вологим, наче ми сиділи в животі великого звіра, який проковтнув наше життя. Я вдихав повітря, просотане цементним пилом і страхом, і здавалося, ці запахи вже назавжди стали частиною мене.

— Нічого, нічого... Це в першому під'їзді, до нас не дістало, — прошепотів я.

— Ти так завжди кажеш, хоча сам не бачиш, де бахнуло, — сухо промовила шестирічна Марійка.

Донька була доволі тямуща як на свої роки. Мені доводилося напружуватись, щоби переконати її в тому, у що не вірив і сам, — ніби все буде добре. Я гмикнув і подумав, що останні чотири дні додали дитині років десять.

Дружина заворушилася, сонно поправляючи сіре покривало на своїх струнких ногах. Вона провалювалася в сон, певно, не розуміючи, що відбувається за межами коридору нашої квартири. Її обличчя в напівтемряві видавалося аж надто спокійним, — мене різало це видиво, — як неживе. Її пальці смикнули край покривала й знову обм'якли. Я відчув, як мої плечі затерпли від напруження; навіть зараз тіло не могло дозволити собі ослабнути.

Дивна й страшна тиша після вибухової хвилі виявилася доречною: виснажена Віра лежала, ніби в наркозі. Її сон був не втечею, а немов добровільним зануренням у безпам'ятство. Ця відстороненість лякала мене більше за вибухи.

Війна змінила нас. Сльози закінчилися на другий день. Голос від істерик охрип на третій. Сили вичерпалися на четвертий. Кожен наступний день, здавалося, відріза́в від нас шматочок. Мине ще трохи часу — і від нас нічого не залишиться, хоч ми всі житимемо далі. Ким ми тоді будемо, як зватимемось? От дідько... Я мушу спланувати, що робити далі, а в голову лізуть ці фатальні думки.

Тиша ніби спресувалася до важкого клубка в повітрі, і раптом її прорізав Марійчин голос:

— Тату, чому не чути сусідів?

Вона ледь ворухнулася, повернувши обличчя до жовтої лампи. Я помітив морозну хмаринку від її подиху й відчув, як мої пальці мимоволі стиснулися в кулак.

Серце стало схожим на розламану червону цеглину — багатопверховий будинок остиг, і тепер останнє тепло зрадливо покидало приміщення. Навіть у закуповреному коридорі, де всі щілини біля дверей ми ретельно позатуляли крихким сухим поролоном, ставало нестерпно холодно. Лютневий нічний мороз сміливо вдирався крізь розпороте вибухами ракет черево будівлі. Стіни на кількох поверхах обсипалися. У криві проломи квартир улітав колючий сніг, крутився в зимовому вітрі, сідав замість господарів на крісло перед телевізором. У спальні, яка ще пам'ятала тривожні й дикі сновидіння, сніг кружляв і лягав крижаною крупкою на потертий барвистий килим. Наш будинок з відмороженими кінцівками помирав. І ми теж скоро замерземо...

Я відчував, як м'язи повільно дерев'яніють, стаючи схожими на потріскане тинькування стін. Холод не просто ліз під одяг, він ніби намагався злитися з моїм тілом, зробити його ще однією безмовною частиною цієї мертвої будівлі. За стінкою раз у раз щось легенько тріскало: чи то бетон просідав, чи мороз розтискав уламки.

— Га? Що? А, сусіди... Вони сплять, — неухважно відказав я, міркуючи, як би зігріти своїх найрідніших.

— Але ти казав, що бачив, як бабуся Настя пішла по ліки. Вона повернулась? — донька згадала літню пані з нашого під'їзду.

Її голос був тонкий, але запитання — надто влучне як для шестирічки. Уранці я виходив надвір і бачив бабусю Настю й дідуся Василя: вони спокійно сиділи на лавці з безвольно похнюпленими головами й акуратно покладеними на коліна руками. Якби не бурі плями на їхніх грудях, що просочилися крізь зашкарублі на морозі, мов твердий закривавлений панцир, драпові пальта, то можна було б подумати, що літня

пара просто відпочиває. Бабуся Настя й дідусь Василь полюбляли зранку ось так просто посидіти удвох на лавці біля під'їзду й помовчати. Ракета розірвалася, щойно вони сіли подихати повітрям. Уламки відразу прохромили серцеві м'язи, зробивши їх непридатними для прокачування крові. Не впевнений, що старенькі усвідомили свій кінець. У смертну мить вони просто покійно сиділи, як бувало й у неквапливому потоці життя. Чи не тому їхня звична мовчанка так природно перейшла у вічну німоту.

Побачивши їх, закликав на лавці, я довго не міг прийти до тями, перш ніж наважився поритися в кишенях діда Василя. Знайшов маленький ключ від підвалу, де він зберігав старі речі — дитячі санчата, іржавий велосипед, лампу з тріснутою скляною колбою. Завмираючи від страху, схопив сухе тіло старенького й потягнув до дверей цього підвального приміщення. Насилу доволік огрядну бабусю Настю. Доньці не можна їх бачити. Планував поховати сусідів, щойно потепліє та розм'якне ґрунт. Причиняючи двері підвалу, на секунду затримався — смужка світла зупинилася на дідових невидющих, осклілих очах: його погляд наче зосередився на старому непотребі, серед якого тепер і він сам, убитий нинішнім лютневим ранком, нічим не відрізнявся від розбитих речей свого занпащеного життя. Дідові пожитки лежали так, ніби чекали його повернення. Здавалося, що ці поламані санчата й тріснута лампа переживуть нас усіх.

Мене знудило — наче тіло знало щось таке, чого я ще не міг зрозуміти головою. Що навіть смерть більше не дивує, лише відштовхує. Я виблював і потім довго тинявся вулицею, скорчившись і скулившись, впускав у себе холодне повітря й випускав гарячий, гіркий видих. Дивно, але відчуття часу тоді зникло — ніби я вже робив це колись: ті ж рухи, те саме важке

тіло в руках. Можливо, це був сон. А може, просто повторюваність жаху.

Того дня обмовився доньці, що бачив сусідів, але збрехав, що ті потупали по ліки.

— То що там бабуся Настя? — не вгавала Марійка.

— Їх забрала поліція, відвезли до безпечного місця, — знову збрехав я.

— А чому нас не заберуть? — спитала донька.

Я завмер, гарячково перебираючи подумки, яка брехня здаватиметься менш нудотною.

— Поки вивозять лише літніх людей, — сухо сказав і заплющив очі, вдаючи, що майже засинаю.

Марійка гмикнула по-дорослому, але в цьому звуці ще вчувалося беззахисне бажання бодай маленької правди. Я сумно стискав губи, намагаючись погамувати звіряче ревіння, що розпачливо рвалося назовні.

Дружина поворухнулася. Її граційна рука вигулькнула із сірого кокона покривала: вона намагалася намацати дочку, переконатися, що та поруч і з нею все гаразд. У слабкому електричному світлі якимось недоречно яскраво зблиснула золота каблучка з чорним листочком конюшини.

Ми купили її колись у Львові, на вулиці, де продавали прикраси ручної роботи. Пам'ятаю, Віра пояснила, чому вибрала саме її: «Усе, що має листя, — живе, а значить, тішиться життям». Ми сміялися тоді, а пізніше вона жартома називала перстень оберегом від дурниць — моїх, її, світу.

— Конюшина — це символ вічності, а може, навіть знак цього світу: куди хочеш, туди й потрапиш, — говорила Віра, а я ловив у її блискучих очах легкокрилих світлячків.

— Ти забагато дивишся своїх психологів, — грайливо сказав я дружині, намагаючись не образити.

— Ось коли стане тяжко — я буду готова. Тоді й подивлюся на тебе, мій старий скептику, — Віра злегка примружилася.

Вона стояла переді мною така тендітна, струнка, худорлява. Мене завжди дивувало, як у такому маленькому тілі вміщається така велика душа. Коли почалася війна, Віра так розпачливо плакала, що зрештою всередині неї утворилася пустеля. Ми всохли швидше, ніж вичерпалися наші сльози. Іноді мені здавалося, що безживного піску всередині нас вистачить, щоб заповнити площу завбільшки з десяток Сахар.

Дружина намацала доньку й миттю поринула в сон. Лишалося тільки сподіватись, що зараз вона бачить прохолодний, лагідний приплив на березі блакитного океану. А я ще кілька хвилин дивився на її руку: конюшина на каблучці мерехтіла у світлі лампочки, мов оберіг. Водночас у мені щось стискалося: ця маленька прикраса блищала, ніби намагаючись утримати нас усіх, але я вже знав, що символи гарні до певної межі, а далі світ рветься навпіл, не питаючи дозволу.

Обід, 1 березня. Маріуполь штурмують російські війська. Зі сходу долинає постійна канонада. Саме сюди припав перший удар орків. Наш будинок опинився жахливо близько до фронту. Росіяни повалили на лінію оборони, і кожна житлова будівля стала для них ціллю. Їжі у квартирі залишилося на день. Вода не сягала третього поверху. Електрика блимала в епілептичному нападі стрибків напруги. Снаги було рівно стільки, щоб зусиллям волі не звихнутися.

Донечка міцно притулилася до мене, щоби поділитися своїми кілоджоулями, і тепло її дитячого сердечка не дало моїй надії остаточно заціпеніти. Я задрімав, поринувши в темні нетрі своєї підсвідомості, та, здається, і там виявив жахливу порожнечу. Віра розмірено посопувала. Троє знеси-

лених людей у вузькому коридорі нервово послули, знеможені тривогою.

Гуркіт зародився десь у глибині, там, де дев'ятиповерхівку вкопали в землю. Наш будинок був такий старий, що, здавалося, фундамент уріс глибше, ніж призначалося, розростався, розпухав і досяг ядра планети. Тому будівля й задрижала, передаючи вібрації від дихання розпеченої серцевини Землі. Ще секунда — тремтіння передалося стінам будинку, а потім глухий звук переріс у дедалі страхітливіший гуркіт.

— Прокинься, Сашку! Прокинься! Чуєш, Сашку? — долинув жіночий голос серед стогону цегли й тиньку, що розвалювалися навколо.

Я повільно прокидався. Наді мною нависала Віра. Її налякане витончене обличчя видавалося неймовірно ніжним. Її очі сповнені страху, але я впізнавав у них щось більше — те, чого жодна війна не могла зруйнувати. І навіть зараз, коли все валилося, у моїй уяві ще мигтіли ті самі світлячки з її мирного погляду, наче підсвідомість чіплялася за пам'ять, щоб не зламатися.

— Віро, я кохаю тебе, — несподівано навіть для себе лагідно прошепотів я.

— Що?! Як?! Прокинься! Будинок руйнується! — дружина на секунду завмерла, здивована моїм освідченням у таку драматичну мить.

— Як? Де? — я підвівся.

І враз будинок затремтів, ніби сухотний хворий у передсмертних судомах.

Марійка притискала до мене. Віра намагалася зібрати сумки, у які ми накидали теплі речі. Я схопився, кинувся в куток по тривожну валізку. Тканина була волога й липка від конденсату, ніби тіло валізки теж дрижало від страху. Поки я

тягнув її, здавалося, що повітря навколо загуло, а руки діяли якось окремо від мене, механічно. Я схопив баул, натоптаний хатнім скарбом, і в цю мить будинок затремтів у черговому випадковій гуркоту — певно, руйнувався сусідній під'їзд. Зараз же вдалині зашуміло, нас накрило звуковою хвилею гучного падіння стельового перекриття. Будівля зрушила, ніби від землетрусу: речі попадали на підлогу, дзеркало задрвеніло, лампочка засмучено забликала й згасла, яскраво спалахнувши наостанок. Темрява охопила нас, умить стало задушливо, попри жахливий холод. Від стресу перехопило подих, серця несамовито закалатали.

Я пошарив по вішаку, шукаючи ключ від вхідних дверей. Накинув куртку, дружина надягла на дитину шубку, а на себе — пальто. Похапавши речі, ми вибігли на сходи. Будівля хиталася. Сходи здавалися слизькими й чужими, ніби будинок сам намагався втримати нас у своїх кістках. Кожен крок униз віддавав останнім подихом цієї споруди, що вивергала нас, мов уламки власних ребер. Неприємним порохом опадає тиньк. Запах крейди огидно бив у носа. Зверху, на п'ятому чи шостому поверсі, теж почулося вовтузіння, скрипнули двері. Залунали перелякані жіночі голоси й зойки якоїсь бабусі.

Схопивши за руку Марійку, я кинувся вниз, а позаду дружина тягла сходами здоровенний пакет із супермаркету з кофтами, шапками, шкарпетками й іншими теплими речами. Будинок здригнувся, ще одна плита обірвалася й упала вниз; крик — різкий, нелюдський — пройшовся останньою нотою сходами, відзначаючи ще одне життя, що скінчилося під уламками.

Дружина смикнулася, зачепилася за тріснуті дерев'яні поруччя. Натоптаний пакет розірвався, і речі враз висипалися на цемент, мов людські нутроці. Віра судомно заходилася

їх підбирати, особливо намагаючись запхати в сумку свою улюблену тонку яскраву кофтинку, що в цій купі темних недоносків видавалася майже світлячком. Я зло гукнув їй, що часу немає, бо підїзд скоро впаде й нас завалить. Повернувся до дружини, грубо схопив її за плече й потяг униз, на перший поверх. Водночас краєм ока помітив на купі светрів і скручених колготок ту саму кофтинку, що лишилася лежати, ніби ще тримаючи останнє тепло з минулого життя.

Ми вискочили надвір, і морозний вітер одразу поліз за комір. Сіра плівка вечора плавала в повітрі. Вогнів не було. Ми пробігли кілька кроків. Я похлинувся, дружина застогнала, Марійка заридала, але ми продовжили рух, збільшуючи відстань між домом, що обертався на руїну, і рештками колишнього мирного життя, які зараз так обережно несли в сумках і пакетах. Шум посилювався — наш будинок, схожий на старого хворого діда, розвалився просто посередині, саме на рівні нашого підїзду. Я встиг побачити, як розчахнулося вікно кухні, що виходило на подвір'я, скло впало, і тоді, мов у сповільненому ролику, почалася ланцюгова реакція. Плити з хрускотом лягали, балкон відвалився ампутованою кінцівкою, а потім хмара куряви від складеної частини будівлі огорнула наші перелякані обличчя передсмертним видихом конаючої багатоповерхівки. Віра скам'яніла поруч, мов нова колона серед руїн, нерухома, аж поки не затремтіла від ридань. Ми завмерли, не маючи сили зрушити з місця. І ще довго у вухах висів цей бетонно-цегляний стогін.

— Боже, Боже! Чому, чому? — Віра шепотіла, і її голос тремтів у такт дрижанню рук.

Я бачив, як вона стискала губи, намагаючись стриматися, але тіло вже не слухалося. Її плечі смикнулися, вона зробила

крок уперед і впала на коліна в брудний сніг, уг'явшись пальцями в землю. Звук вирвався рвано, майже без голосу:

— Як... як ви могли... — уривки фраз тонули в хрипах і плачі. — Тут... усе... усе наше...

Вона захлиналася, знову й знову хитаючи головою, мов відмовляючись вірити побаченому.

— Ми ж тут... жили... ми просто... жили... — більше слів не було, лише уривчасті схлипи, що глухо розліталися над зимовою пусткою.

Віра підвела голову й довго дивилася в темряву, на схід — туди, звідки повзли, мов темна хвиля, російські війська, готові розчавити Маріуполь. Її заплакане лице застигло в якомусь заціпенінні: погляд просто проходив крізь усе навколо.

Я хотів її обійняти, але вона різко видихнула, мов після удару, і не втримавшись, лягла просто в купу брудного снігу край дороги. Марійка одразу сіла поруч, торкнулася її плеча й пригорнулася. Я стояв кілька секунд, потім опустився біля них, відчуваючи безсилля й холод. Віра тихо схлипувала, донька витирала сльози кісточками кулачка, а я дивився в порожнечу, думаючи про одне: де нам сьогодні ночувати.

Неподалік лунали важкі розриви. Ракети, міни, снаряди, немов зубами, шматували нічне повітря. Яскраві спалахи здіймалися за спинами понівечених будинків, на мить фарбуючи їх у моторошно-червоні відтінки. Повз нас пропливали постаті — чорні, мов привиди, укриті снігом взуття важко шурхотіло розмитими стежками. Кожна несла із собою маленькі шматки минулого життя — торби, пакети, старі валізи.

Здавалося, люди навіть не помічали нас, лише зрідка хтось нахилився ближче й кидав здавленим голосом:

— До драмтеатру треба йти, там спокійніше.

— Це ж зі Східного... десяток кілометрів, — буркнув я, кутаючись у холод.

— Вони вже поруч... Тут не лишать нічого, — глухо долинало у відповідь.

Віра, обхопивши плечі руками, дивилася на наш будинок, що тепер перетворився на уламки стін. Погляд її був порожній, мов відкрита рана, та я наважився прошепотіти:

— Віро, може, ризикнемо? Спробуємо знайти машину?..

— Добре, — вона ледь чутно видихнула, навіть не дивлячись на мене.

Ми рушили. Сніг уже перетворився на важке місиво, ноги грузли в багнюці, ніби місто намагалось втримати нас, хоча саме розсипалося на очах. Марійка міцно стискала мою руку, а Віра боролася з вагою сумок і тремтінням колін. Ми рухалися мовчки, чути лише дихання й хлюпання під ногами.

— Дійдемо до Набережної, а там уже ближче, — бурмотів я радше сам собі, ніж їм: — Там знайдемо хоч чай гарячий...

Віра мовчала, лишень важко відсапувалася крізь зіцплені губи. Десь удаліні миготіли фари — холодні, байдужі, мов далекі вогники корабля-потопельника.

— Марійко, а ти хочеш бутери? — намагався я оживити її голос. — З ковбасою...

Дівчинка мовчала, а тоді несподівано видихнула:

— Оселедця...

Це слово прозвучало так буденно й водночас так гостро, що я мало не розсміявся крізь клубок у горлі.

— Оселедець, кажеш? Ну все, поріжемо тоненько, додамо цибульки, поллемо олійкою... І їстимемо руками, так?

— Угу, — кивнула вона, тримаючись за мене ще міцніше.

— А коли зігріємось, укриємося ковдрами і я розповім тобі казку.

— Про бідну овечку й багатого козлика? — шепнула донька.
— Про яку ще овечку? — здивувався я, намагаючись усміхнутися крізь сплутані думки.

— Це наша казка, — обережно сказала Віра.

Її голос уперше за цей час затремтів не від холоду, а ніби від якогось далекого тепла. Я подивився на них обох, із цим дрібним спалахом життя всередині, і майже забув, що ми йдемо містом-примарою.

— У вас стільки таємниць... — мовив я, натягуючи шапку щільніше на вуха.

— Є ще одна, — видихнула Марійка, і її очі навіть трохи заблищали.

— І яка ж? — я повернув голову, але в цей момент її рука раптом стисла мою так сильно, що я похолов.

Дитина завмерла, спершу просто втупившись уперед, а тоді її обличчя змінилося: губи стали тонкими, очі широко розплющилися, мов побачили щось, чого не можна пояснити.

— Марійко? Що таке? — нахилився я, уже чуючи, як серце стискається в грудях.

Мовчки вона підняла вказівний палець і тремтячою рукою показала кудись у темряву попереду.

Віра поставила сумки на тротуар, удивляючись туди ж, куди й донька. Я примружився й побачив, як із цупкої темряви, що повисла над невеликим палісадником, виступили три темні силуети. Спершу подумав, що це такі самі знедолені шукають прихистку, одначе вже за мить зрозумів, що зупинило Марійку: у руках найближчої постаті блиснув метал автомата.

— Ходімо, ходімо, — забелькотів я, намагаючись відтягнути доньку.

— Сто-я-ять, сука! Рипнешься — девку первой прикончим, — гарикнув голос із грубим акцентом, явно не місцевим.

— Я стою, стою, — хотів підняти руки, але вони були зайняті торбами.

Віра важко дихала. Хотів прошепотіти, щоб вона не рухалася різко, та навіть мій голос міг зараз спровокувати трагедію.

— Времени в обрз. Что ты мелочишься, Влад? — прохрипіла інша постать.

— Да вот, хочу перетереть с этим хохлом, — буркнув росіянин.

Я досі не бачив їхніх облич — ніч поглинала всі деталі. Вуличного світла вже не було.

— Може, вам потрібні гроші? — спробував заговорити я, але у відповідь почув презирливий смішок.

— Падла, издевается, — буркнув солдат, зважуючи, що робити.

— Влад, надо возвращаться, задание мы выполнили, — додав третій.

Тоді до мене дійшло: це диверсійна група, яка прорвалася глибоко в тил, аж до житлових кварталів Маріуполя. Я хотів вигукнути, що ми беззбройні, з нами дитина, але Віра ступила вперед.

— Сволота... убивці... — її голос зірвався на сипіння. Це вже був не крик, а радше спазм — клубок ненависті, що вирвався назовні після днів мовчазної люті.

Вона дивилася туди, де за темними хмарами був схід — саме звідти сунули війська, що рівняли Маріуполь із землею у 2022-му.

Тіні ворухнулися, метал клацнув різко. Інстинкт підхопив мене швидше, ніж думка. Я кинув сумки й метнувся до Віри. Кілька метрів між нами здавалися прірвою.

Постріл. Глухий удар. Куля штовхнула в спину — різко й безжально. Усе спинилося. Світ здригнувся, і я важко осів на землю, немов нитки всередині тіла миттю обірвалися. Біль накопив хвилию, короткою, але пронизливою.

Я впав біля Віри. Хотів сказати щось — бодай одне слово, проте вирвалося тільки бурмотіння. Перед очима залишилося її лице — бліде, спотворене жахом.

Настало велике ніщо. Минув час — чи радше його більше не існувало. За відчуттям минула лише мить. І тоді очі різко розплющились. Білий спалах хльоснув мене, рвучкий і нестримний, мов розрядом пропекло тіло й думки водночас. Потік світла прорізав темряву, наповнюючи мене нестерпно болючою хвилию життя.

Розділ 2

Зруйноване місто

Від яскравого сяйва світ здавався суцільною білою пустелею. Білизна не мерехтіла й не дихала — вона завмерла нескінченим стоп-кадром. Простір був глухим і ворожим, мов кімната без стін і дверей. Мозок судомно вишукував хоч найменшу тінь чи пляму, сподіваючись побачити бодай натяк на напрямок, але тут нічого не існувало. Ця абсолютна чистота щосекунди перетворювалася на ідеальну у своїй мертвотності пастку.

Тіло скувало, ніби його втисли в гіпсову форму; руки раз у раз здригалися, немов щось дрібне й липке повзло під шкірою; серце билося рвано — аварійною сиреною, а не машиною життя. Повітря було важким: кожен вдих віддавався розпеченим металом у грудях.

«Це рай? Тоді чому так страшно?» — осою дзижчала думка.

Тієї ж миті накопило щось давнє й огидне: а якщо це суд, і зараз усе стане явним? Нутро стислося, ніби накрутили невидиму пружину.

Аж ось у зледенілій тиші прорізався звук. Простір лишався бездоганно білим, проте голос набрав сили, ніби виборсу-

вався з вати. Спершу він звучав майже знайоמו, тепло, мов свій, але поступово змінився: став різким, колючим, вривався в голову спіральним дротом.

— Г... т... о... — уривки звуків шипіли хаосом радіоперешкод, і мозок істерично намагався зібрати їх у сенс, одначе марно.

Я хотів озирнутися, та білий простір не давав ані натяку на напрямок: суцільна білизна. Зрештою я зібрався й спробував відповісти: горло задригалося, утім, назовні виходив лише сипкий, нерозбірливий шепіт.

Тривога досягла піка; усе тіло стискалося й крутилося зсередини, мовби щось інше вже заволодівало мною. І раптом знову сліпучий спалах. Очі розплющилися самі, світло вривалося у свідомість із такою силою, ніби пройшло лезом не по тілі, а крізь саму думку. Тієї ж миті я зрозумів: це ще не кінець. Але й не початок. Щось чекає попереду, і воно ще глибше затягує мене.

— Д... с... р... — знову пролунав уривчастий голос.

Напружившись, я набрав повітря, намагаючись бодай щось вимовити, проте знов задихнувся. Раптом біла стіна заворушилася, нею пробігли хвилі. Усе різко хитнулося, і поволотно розірвалося навпіл. Світ вибухнув кольорами.

Спершу просто мазки — червоні, сині, жовті. Вони тремтіли й миготіли переді мною, не хотіли зливатися в картину. Та згодом усе почало гуснути, силуети виступали з туману, обриси набували чіткості, як на фото, що повільно проявляється в мороці лабораторії.

І ось я побачив світ. Виявилося, що лежу на мокрому холодному асфальті, який обпікає спину. Різке денне світло сліпило очі. Праворуч височів невеликий будинок з діркою в даху, куди влучив снаряд, проломивши перекриття. Вікна були ще цілими — парадоксально й страшно. Ліворуч — остов

вигорілої машини, чорний, ніби обгризений. Далі вулиця, поранені будівлі, наче їх збирали поспіхом з битих деталей конструктора.

Я гарячково перебираю в голові райони Маріуполя, шукаючи знайомі назви: Седова... Гончарова... Ризький провулок... Та жодна з них не клеїться з тим, що бачу. І хто мене перетягнув сюди? Я що, поранений?

Тут знову той голос — тепер ближчий і зрозуміліший:

— Он очнувся... Слыш, мужики, не окочурился, зараза...

— Так пойді, осмотри его, — прохрипів хтось у відповідь.

— Вечно я как мальчик на побегушках, — пробурчав голос роздратовано.

Я почув важкий тупіт, і силует у берцях з'явився в полі мого зору.

— Что ты, братан? Свалился, как дурачок. Стреляли хер знает где. А ты что, сознание от страха потерял, обосрался, да? — він нахилився до мене, посміхнувся.

Зображення ще трохи коливалося, але я нарешті чітко побачив: чоловік мав георгіївську стрічку на рукаві. Я хотів поворохнутися, перевірити себе, проте тіло не слухалося. Як поламана маріонетка, з якої висмикнули нитки.

— Эй, братан! Ты что, не выйоживайся, шутканул и хватит! Вставай! — у голосі вже проступали роздратовані нотки.

Я сіпнувся ще раз. І раптом тіло увімкнулося, ніби комусь удалося вставити штекер у розетку: ноги нарешті знайшли опору. Підвівся, хитнувся, заледве втримав рівновагу й сперся на того, що стояв поруч. Він був кремезним, невисоким, з плескатим лицем, ніби колись його гепнули об стінку: розплющений ніс, скошені вилиці, невеликі, але пильні очі. Крива посмішка робила його карикатурним, а чорні щербини між жовтими зубами світилися неприхованою бруталністю.

Моє раптове оживлення його явно спантеличило — він завмер, витріщився на мене, як на привида.

— Ти чого? Чого?! — белькотів він, очі бігали.

— Я... Я... мене... заарештували?.. — ледве прошепотів я, намагаючись осмислити власний голос.

— Ти что, с дуба упал, Дэн? За что тебя арестовывают? — мужик хрипко засміявся, проте в очах — неспокій.

Але... як це?.. Я автоматично глянув на рукав своєї куртки — і серце кудись провалилося: на плечі пришита брудна георгі-ївська стрічка...

Голова ніби розбухла, запульсувала, неначе гігантський камінь перекрив горло. Я роздував ніздрі, хапав ротом повітря, а думки розліталися нажаханими птахами.

— Дэн, ти чого? Поплохело? — російський солдат шарпнув мене за плечі, наче зламану маріонетку.

— Ден?.. — звуки дрібним щербнем просипалися крізь зуби.

— Ти что, идиот? Забыл, как тебя зовут? — його голос уже дзвенів злістю.

— Кого... звать? — прошепотів я, намагаючись утримати шматки реальності.

— Тебя щелбаном прибило? Ну, посиди тут, — сказав мужик, цокнувши автоматом і відходячи на крок.

Я ковзнув поглядом по землі. Біля ніг — мій «калаш». Поруч — прим'ятий наплічник, що обрисами нагадує... сплячу дитину.

— Де... Віра?.. Де Марійка?.. — голос став надривним, ледь чутним.

Аж тут побачив власну долоню. Татування. Серп, молот і двоголовий орел. Серце стислося в залізний кулак.

— Какая Вера, какая Марийка? — мужик озирнувся й пильно втупився в мене. Його очі стали вузькими щілинами, недовіра змішалася з тривогою.

— Цього не може бути... — прошепотів я під ніс, намагаючись не зустріти його погляду.

Він знає мене. Ми... «свої». Але це неможливо. Чужі спогади. Чужа шкіра. Чужа роль. Я в тілі російського солдата й не знаю, як діяти. У мозку — один-єдиний ритмічний сигнал: треба виграти час.

— Не, ничего... просто башкой стукнувся... — хрипко видавив, укладаючи в ці кілька слів максимум переконливості.

Мужик прищурився, його очі ковзнули по мені, важкі, пронизливі. Та врешті пирхнув і махнув рукою:

— А-а, хорошо. Сейчас «бэхи» подъедут — продолжим зачистку.

На грудях його куртки — позивний Деміург. Я нервово сти-скав ремінь автомата, а думки лунко билися об кістки черепа. Деміург. Творець. Руйнівник. І я стояв поруч, а найстрашніше — тепер був частиною цього.

З краю вулиці почувся звірячий рик двигуна, перекривши чийсь грубий окрик. У туманному серпанку ховався залізний панцир бойової машини. Густа сіра завеса затягувала все на тому боці дороги, але димова габа раптом розчахнулася, випустивши із себе чорний тупий ніс БМП. Машина гарчала озвірілим псом, повискуючи у своїй тваринній люті. На залізоному тулубі десантники вглядалися в напівзотлілі руїни.

Деміург ляснув мене по плечі, мовляв, ходімо. Ми розвернулися й попрямували в глиб міста. Я вдивлявся в будинки, намагаючись зрозуміти, на якій ми вулиці, аж ось помітив на обгорілому й закіптюженому уламку «Яблунс...» Тут же, на табличці, погляд учепився за жовто-синю наліпку.

Почувся приліт, судячи зі звуку — арта. Ми прискорили ходу. Гуркіт бойової машини залишився позаду, попереду виднілися осяяні кривавими спалахами приватні будинки. Я схопив автомат, стиснув його невміло, намагаючись удати бравого вояку. Група росіян ішла вперед, шукаючи українських солдатів у їхніх засідках і водночас видивляючись переляканих місцевих у темних вікнах.

Раптом у кишені завібрував мобільний. Я дістав його — звичайна «дзвонилка». На екрані — повідомлення від «Любимая»: «Дэн, так вы уже не на учениях? Все-таки война! Обещай, что ты вернешься!».

Руки затремтіли — чи то від холоду, чи від стресу. Насилу втримав телефон, боячись привернути до себе увагу. «Що ж відбувається?» — гарячково думав, поки дрібний сніг з дощем падав на обличчя й маскував гарячі сльози.

Попереду майоріли чорні стяги пожарищ, тріскотня автоматів нагадувала злісне дзижчання комах. Пролунав вибух, за ним ще один. Дмухнув вітер, асфальтом закружляли клапті паперу. Один кольоровий шматок дугою спіралі упав просто переді мною. Я нахилився: зіжмакана газета, зелений шрифт, ледь розбірливе «Бучанські новини». Серце стиснулося, як у лещатах. Обережно розгорнув його, на звороті — частина дитячого малюнка олівцями: сонце, будинок з похиленим дахом, розмазане синє небо.

Під заголовком — розмиті рядки, майже нечитабельні. Тільки одне речення лишилося чітким, ніби адресоване саме мені:

«Весна цього року обіцяє бути теплою і спокійною».

Я довго вдивлявся в ці слова, ніби шукав у них відповідь. Але вони стояли порожні, безсилі, як і небо, що висіло над усім цим, не пояснюючи й не рятуючи.

Раптом подумалося: весна взагалі просто приходить — незмінна, байдужа, попри те що під ногами вже не земля, а уламки.

Я стояв, тримаючи цей папірець з обіцяним теплим безрезнем, розуміючи одне: усе, що було до війни, залишилося там назавжди — на іншому боці часу, куди вже не повернутися навіть навесні.

Розділ 3

Чужими очима

Повітря тягло гаром і гіркотою та, змішуючись із димом згаслих тіл, дряпало горло. Полум'яні шлейфи звивалися в повітрі, мов розпечені стрічки, а серед їхньої тріскотні проривалися далекі вибухи — глухі, мов удари дзвонів у мертвому соборі. Важкий відгомін агонії міста — з кожним розривом повільно помирала Буча.

Над дахами застигла сіра, виснажена завіса диму. Вітер розривав її на клапті, та вона вперто змикалася знову, затуляючи сонце, роблячи день важким і мертвотно темним. Вікна довкола стали чорними дірами, порожніми зіницями згорілих будинків. Крізь розбиті шибки іноді виривалися розідрані фіранки — наче язика, що намагалися вигукнути останні слова й завмерти назавжди. З дахів випирали балки, обвуглені й мовчазні, мов дерева, що пережили блискавку, але так і не відновилися.

Я рухався вперед, крок за кроком, чужими ногами. Пошматований гусеницями асфальт місцями просів, мов після землетрусу. Будинки дихали випаленим камінням, і навіть повітря мало відтінок згорілого вапна — ніби кістки міста ще тліли. Десь угорі скрипів карниз, тримаючись на останньому подиху.

Я не впізнавав цього тіла. У чужій уніформі тисло все: плечі, шкіра, думки. Кожен рух видавався неправдивим, мов система збоїла й команди не доходили до адресата. Долоні липкі, попри холод. Серце билосся, але наче не моє — чуже, з неспокойним ритмом.

Солдати поруч зливалися в суцільний потік сірості; я бачив у їхніх обличчях відображення власної розгубленості, ніби всі ми стали своїми тінями. Ми просувалися лавою, проте і кожен окремо, загублені між уламками двох світів.

Цей міський бучанський простір був знайомим і водночас геть іншим. Те, що мало бути домом, тепер видавалося чужим театром руїн, де навіть пам'ять розпадається на порох. І найстрашніше: межа між мною та цим мертвим містом танула щокроку.

Зненацька дитячий плач. Пролунав із будинку праворуч — крихкий, тремкий, настирливий, мов шипіння зламаной рації. Нависла перед тим тиша луснула. Солдати завмерли. Один із них — високий, у брудній балаклаві — навів дуло вгору.

— Ты слышишь? Это ребёнок. А если ребёнок, значит, рядом и взрослые. А может, и укропы прячутся, — мовив кремезний Деміург.

Він махнув закіптюженою рукою в бік дверей. Двоє рушили до будинку. Вибили двері без церемоній — короткий розгін, удар берцем. Дерево зойкнуло. У коридорі завис тьмяний промінь світла. З темряви вийшла жінка з дитиною на руках. Величезні вологі очі, мов у загнаной в кут тварини.

— Будь ласка, тут нікого немає, — прошепотіла вона, стискаючи дитину, як щит.

— Она что-то прячет, — гаркнув один.

Він штовхнув жінку. Та впала навколішки, закриваючи собою малюка. Я ступив уперед і підняв її за лікоть. У пальцях

була не сила — щось інше, чого не розумів і сам. Очі в очі — і я побачив у її погляді за страхом дивне напруження, ніби вона на мить повірила, що перед нею стоїть така сама людина.

— Что ты делаешь, Дэн? — голос Деміурга розсік простір, гострий і холодний.

Його очі вп'ялися, мов свердла.

— Она ни в чём не виновата, — прохрипів я.

— Слышь, ты с каких это пор гуманистом стал? — кинув інший з кутка. — Это ж не по уставу. Ты в порядке?

Я кивнув мовчки й спиною відчув холодний піт. Деміург підійшов ближче, його голос знизився до шепоту:

— Если ты что-то задумал — я это учую. Мы не первый день вместе, но сейчас ты... другой. Совсем другой. И пахнешь... страхом.

— Не перегибай, — сказав я хрипко. — Просто не вижу смысла. Мы ж вроде освобождать пришли?

— Ага, — и с иронией: — Ребята, только мне кажется или наш Дэн сегодня какой-то... просветлённый? Может, это вообще уже не Дэн?

Усередині все завмерло. Троє дивилися мовчки. Четвертий повільно пересунув запобіжник.

Тиша тисла на вуха.

— Хватит, — буркнув хтось, але автомат уже підняв.

— Отставите! Если есть сомнения — разберёмся после. Но без самодеятельности.

Я нахилився до жінки, яка тремтіла, затискаючи дитину. Малюк — худенький, заплаканий, рочків трьох — дивився на мене широко розплющеними очима. Я бачив, як сильно вона притуляє його, захищаючи, і, всупереч усьому, ледве чутно прошепотів:

— Тихо... я не скривджу... тримайтеся...

Жінка здригнулася, погляд на мить наповнився здивуванням. Але позаду вже почулося різке:

— Слышь, Дэн, ты что сейчас на ихнем сказал?

Я випростався, вдаючи байдужість.

— Та ничего! Сказал, чтобы ребёнка не давила, — буркнув я з роздратуванням.

Але їхні погляди вже змінилися.

— Погоди, а с каких это пор ты хохляцкий знаешь? — підступив ближче інший. — Ты же говорил, что только школу у нас кончил...

— Мать с Донбасса. Немного понимаю. Ну и что? — кинув я грубо, намагаючись відбитися.

— Слышь, — втрутився ще один, — а может, он вообще не Дэн? Может, это хохляцкий шпион? Перехватили, впарили нам...

— Дурак, что ли?.. — буркнув хтось, але голос звучав уже невпевнено.

Деміург стояв осторонь, мовчав, свердлячи мене поглядом наскрізь.

— Дэн... ты какой-то сегодня... не тот, — нарешті подав голос, тихий, але небезпечний.

Я ковтнув слину.

— Меньше паранойи, братик. Мы ж не на экзамене по разведке и разбираемся, кто враг, — спробував я жартувати, але слова зрадливо вібрували в повітрі.

Вони перезирнулися. Клацнув іще один запобіжник. Тиша стискалася кільцем.

— Уже разобрались, — пролунало позаду.

Тієї ж миті я відчув твердий доторк до спини — остаточний, мов крапка, що більше не залишає простору для маневру.

Майже одночасно збоку — перший постріл. Куля прошила повітря так близько, що я чув її посвист. Рефлекторно пригнувся, упав на коліно, серце вдарилося об ребра.

У відповідь я вистрілив коротко, інстинктивно. Один з них упав, схопившись за груди, захлинувшись зламаним кашлем. Другий відкрив вогонь — кулі розсікали тиньк, билися об лиштви, сипали пилюкою в очі. Я рвонув до порога, ковзнув на колінах, скотився за стіну. Стрілянина тріщала навколо, але страху вже не було — тільки дихання, палець на спуску й ритм.

З лівого флангу виринув іще один ворог. Я помітив його краєм ока, випустив три кулі. Одна влучила, і він захитався, повалився, глухо вдарившись об підлогу.

Я різко вдихнув, глянув навколо. Очі вихопили вузький простір — стару шафу збоку, майже впритул до стіни. Ковзнув туди, у тісноту, відчуваючи, як шкіру дряпає потріскане дерево.

І тоді почув важкі кроки четвертого. Він ішов обережно, повільно, але дихав голосно — гаряче, низько, ніби гарчав. Метал зброї зачепився об одвірок. Я стиснув автомат сильніше. Не дихав. Кроки вже зовсім поруч.

Я вистрибнув зі сховку різко, майже інстинктивно. Вистрілили одночасно. Куля прошила мій бік — гаряча, як покарання. Я заточився, вистрелив ще, і він упав.

Важке тіло російського солдата вдарилося об підлогу, і в кімнаті лишилося тільки моє збите дихання.

Пальці здригнулися, автомат вислизнув. І тоді знову дитячий плач із коридору: крихкий, беззахисний звук, що розривав тишу гостріше за ніж. Мати прикривала малюка тілом. Боялася не мене, а того, що я стану, як ті, кого щойно вбив.

Усе тривало зо пів хвилини, але здавалося окремою епохою. Час луснув і розтікся чорнилом по воді. Я поповз надвір, важко

тягнувши за собою не плоть, а рештки чогось чужого. Тоді на підлозі побачив одного з убитих: його рука безвільно звисала, з кишені стирчав телефон. Де дівся мій, уже не згадаю. Одна чітка думка, мов куля, прошила свідомість: зателефонувати.

Я підсунувся ближче, витяг телефон, хотів зібратися з думками, але не витримав — дитячий плач розривав усе зсередини. У вухах дзвеніло, як після удару металу об скроню. Я мусив виповзти з дому, з того ламкого світу, де ще дихали мати й дитина, бо не мав права залишатись — поранений, з брудними руками, мов прокажений.

Надворі світ здавався вицвілим, ніби його випрали, зменшивши насиченість кольорів. Попіл кружляв у повітрі, осідав на плечі, ліз в очі. Усе тремтіло, як у мареві: паркани, вікна, будинки наче танули. Сніг і кіптява змішалися в одну тьмяну кашу, що липла до черевиків і пальців.

Я прихилився до стіни дому, вдихав жадібно, було боляче, ніби щоразу ковтав уламки скла. Кров стікала по боці, гаряча й липка. Телефон у руках смикався в ритмі серця. Я набрав її номер.

Гудки. Один. Другий. Вони тяглися нескінченно.

— Алло? Алло? Хто це? Відповідайте! — голос Віри відтворював динамік телефона.

Такий рідний, вразливий, зворушливий — голос дружини розітнув мене навпіл. Я хотів закричати, вирватися із цієї тиші, сказати їй, що живий, що поруч, що вона не сама... Але натомість ковтнув лише власну кров. Телефон вислизнув. Світ змазався, провалився. Обличчям упав на кам'яну дооріжку. Бетон став останньою шорсткою поверхнею цього дня. Я хотів ще щось прошепотіти, та рот уже не слухався й лише непевно булькотів.

Помираючи, я тільки й зміг ухопитися за єдину думку — побажати собі, щоб це був не кінець. Ні болю, ні страху. Лише чийсь голос, який іще кликав мене з далекого краю темряви. Падіння в невідомість було раптовим і глухим, мов удар у порожню трубу. Потім стало тихо. Дуже тихо.

Тоді ж почало віддалятися зображення — двір, дах, квартили. Камера злітала дедалі вище, поки місто не перетворилося на суцільну мапу шрамів. Полум'я ще блискало в кількох місцях, над розбитими будівлями Бучі вився дим. І там, унизу, серед цієї мертвоти лишалося нерухоме тіло — маленька цятка, яку швидко закривала сіризна. Але згодом зникла й цятка, усе перетворилося на суцільну темну пляму.

Видавництво «Брайт Букс»

Дякуємо, що ознайомилися з уривком книжки!
Щиро сподіваємось, що вам сподобалося те,
що ви прочитали.
Якщо хочете придбати повну версію книжки,
будь ласка, завітайте на сайт видавництва
«Брайт Букс»: